

گزارشی از پنجاه و چهارمین اجلاس کمیسیون حقوق بشر

دکتر حسین مهرپور

چکیده: پنجاه و چهارمین اجلاس کمیسیون حقوق بشر همزمان با بزرگداشت پنجاهمین سالگرد تصویب اعلامیه جهانی حقوق بشر به مدت شش هفته از ۱۶ مارس تا ۲۴ آوریل سال جاری مسیحی (۱۹۹۸) مطابق با ۲۵ اسفند ۱۳۷۶ تا ۴ اردیبهشت ۱۳۷۷ در ژنو مقر اروپایی سازمان ملل متحد برگزار شد. از موضوعات مورد بحث کمیسیون، بررسی مسأله وضعیت حقوق بشر در کشورهای مختلف دنیا است که تحت عنوان ماده ۱۰ دستور کار کمیسیون مورد بررسی قرار می‌گیرد. یکی از کشورهایی که سالهاست وضعیت حقوق بشر آن موضوع بحث سخنرانان و گزارشگران ویژه و موضوع صدور قطعنامه کمیسیون حقوق بشر می‌باشد جمهوری اسلامی ایران است که در اجلاس امسال در جوی جدید و قضایی متفاوت از سالهای گذشته مورد بررسی قرار گرفت. در نوشته حاضر ابتدا اشاره‌ای کلی به کمیسیون حقوق بشر و ترکیب و نحوه عمل آن در اجلاس سال جاری خواهیم داشت و سپس نحوه برخورد آن با وضع حقوق بشر در ایران را بررسی می‌کنیم. امید است که این اطلاعات برای خوانندگان سودمند افتد و علاقه‌مندان و صاحب‌نظران نیز بتوانند تحلیل و دید صحیح و واقع‌بینانه‌ای نسبت به این امور داشته باشند.

الف - اشاره‌ای به کمیسیون حقوق بشر و وظایف آن - کمیسیون حقوق بشر که اصلی‌ترین

نهاد حقوق بشری سازمان ملل متحد است در سال ۱۹۴۶ توسط شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل (اکوسوک ECOSOC) تأسیس شد، کمیسیون حقوق بشر، ابتدا مرکب از ۱۸ عضو بود

ولی در حال حاضر به موجب قطعنامه شماره ۱۹۹۰/۴۸ شورای اقتصادی و اجتماعی، ۵۳ عضو دارد که از بین کشورهای آفریقایی، آسیایی، اروپایی و آمریکایی، به مدت سه سال انتخاب می‌شوند. عمده‌ترین وظیفه کمیسیون حقوق بشر مطالعه و تحقیق در زمینه حقوق بشر و دادن توصیه‌ها و رهنمودهایی در جهت ارتقاء حقوق بشر و حفظ و حمایت از آن و تنظیم پیش نویس اعلامیه‌ها و کنوانسیون‌های بین‌المللی حقوق بشر برای طرح و تصویب در شورای اقتصادی و اجتماعی و مجمع عمومی سازمان ملل است. در این راستا، کمیسیون حقوق بشر، اعلامیه جهانی حقوق بشر را تنظیم نمود که در سال ۱۹۴۸ به تصویب مجمع عمومی سازمان ملل متحد رسید و نیز میثاق‌های بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی و حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را تهیه کرد که در سال ۱۹۶۶ مورد تصویب مجمع عمومی سازمان ملل قرار گرفتند. اسناد مهم بین‌المللی حقوق بشر دیگری نیز طی سالیان متمادی توسط این کمیسیون تنظیم شده است.

کمیسیون حقوق بشر، دهه‌های اول عمر پنجاه و دو ساله خود را وقف فعالیت‌های مربوط به ارتقاء حقوق بشر و تهیه پیش‌نویس اسناد بین‌المللی حقوق بشر نموده و از هر گونه اقدامی در رسیدگی به وضعیت حقوق بشر در کشورها و تخلفات دولتها از نقض تعهدات حقوق بشری خود امتناع می‌ورزید. ولی در سال ۱۹۶۷ با تصویب قطعنامه‌ای، تصمیم گرفت، سالانه موضوع نقض حقوق بشر و آزادی‌های اساسی را مورد بررسی قرار داده، و هر ساله در دستور کار خود داشته باشد. مجمع عمومی سازمان ملل نیز با صدور قطعنامه‌های متعددی، کمیسیون حقوق بشر را در انجام این وظیفه مهم تشویق نمود.^(۱)

کمیسیون وظیفه رسیدگی به نقض حقوق بشر در کشورهای مختلف را از طریق شبکه وسیعی از گروه‌های کاری (Working Groups) و گزارشگران موضوعی (Rapporteur) (Thematic) و گزارشگران یا نمایندگان کشوری: (Special Representative Country) انجام می‌دهد و نظرات و تصمیمات خود را طی قطعنامه‌هایی اعلام می‌نماید. کمیسیون، سالانه یک اجلاس شش هفته‌ای دارد که در ژنو مقر اروپایی سازمان ملل تشکیل می‌شود. علاوه بر دولت‌های عضو، سایر دولتها نیز به عنوان ناظر (Observer) در اجلاس کمیسیون شرکت می‌نمایند، در زمینه‌های مختلف حقوق بشری صحبت می‌کنند و نظرات خود را ابراز می‌دارند. آژانس‌های تخصصی سازمان ملل، سازمانهای بین‌الدولی و تعداد کثیری از سازمانهای غیر دولتی نیز در اجلاس کمیسیون حضور می‌یابند و سخنرانی و برخی فعالیت‌های جنبی دارند. ولی تصمیم‌گیری و اتخاذ تصمیم و دادن رأی به قطعنامه‌ها با ۵۳ کشور عضو کمیسیون است که طبق

دستور العمل مصوب شورای اقتصادی و اجتماعی کار خود را انجام می‌دهند.

ب - اجلاس پنجاه و چهارم و برخی ویژگی‌های آن - ۵۳ دولت عضو کمیسیون حقوق بشر در اجلاس پنجاه و چهارم عبارت بودند از: آرژانتین، اتریش، بنگلادش، روسیه سفید، بوتان، بوتسوانا، برزیل، کانادا، دماغه سبز، شیلی، چین، کنگو، کوبا، چک، جمهوری دموکراتیک کنگو، دانمارک، اکوادور، السالوادور، فرانسه، آلمان، گواتمالا، گینه، هند، اندونزی، ایرلند، ایتالیا، ژاپن، لوکزامبورگ، ماداگاسکار، مالزی، مالی، مکزیک، مراکش، موزامبیک، نپال، پاکستان، پرو، فیلیپین، لهستان، جمهوری کره، روسیه، رواندا، سنگال، آفریقای جنوبی، سریلانکا، سودان، تونس، اوگاندا، اوکراین، انگلستان، آمریکا، اروگوئه و ونزوئلا.

به غیر از دولت‌های ناظر و سازمان‌های بین‌المللی و نهادهای مختلف وابسته به سازمان ملل حدود ۱۹۲ سازمان غیر دولتی در اجلاس کمیسیون حضور داشتند. آفریقای جنوبی به عنوان رئیس دوره‌ای کمیسیون حقوق بشر برگزیده شد، نماینده آفریقای جنوبی و رئیس کمیسیون به نحو نسبتاً مطلوب و با نظم خاصی کمیسیون را اداره می‌کرد.

سخنرانی دبیر کل سازمان ملل متحد

اجلاس کمیسیون با سخنان آقای کوفی عنان (Kofi Annan) دبیر کل سازمان ملل در روز ۱۶ مارس (۲۵ اسفند ۱۳۷۶) افتتاح شد. دبیر کل، اجلاس پنجاه و چهارم کمیسیون حقوق بشر را به لحاظ تلاقی آن با پنجاهمین سالگرد تصویب «اعلامیه جهانی حقوق بشر» و پنجمین سالگرد تصویب «اعلامیه و برنامه عمل کنفرانس جهانی حقوق بشر در وین» اجلاسی تاریخی یاد کرد. وی اعلامیه جهانی حقوق بشر را ثمره کوشش خستگی ناپذیر زنان و مردان چهار گوشه جهان و اراده قاطع آنان دانست و آن را مورد قبول همه ساکنین زمین اعلام کرد و گفت اعلامیه حقوق بشر به عنوان مدل و نمونه برای قوانین اساسی و قوانین و مقررات عادی داخلی کشورها مورد استفاده قرار می‌گیرد. کوفی عنان در زمینه برخورداری همه مردم از حقوق و آزادی‌های اساسی اظهار داشت: همه می‌خواهند آزاد از وحشت، خشونت، فقر، بیماری، شکنجه و تبعیض زندگی کنند؛ همه باور دارند که تمام افراد حق دارند آزادانه نظرشان را ابراز کنند؛ استعداد خود را رشد دهند؛ آمال و آرزوهای خود و جامعه‌شان را دنبال کنند و می‌دانند که این حقوق فقط به تعداد اندکی از افراد برگزیده جامعه تعلق ندارد بلکه متعلق به همه مردم است. وی با اشاره به شعار پنجاهمین سالگرد تصویب اعلامیه حقوق بشر: «همه حقوق بشر برای همه» (ALL HUMAN RIGHTS FOR

(ALL) گفت متأسفانه نقض حقوق بشر، همچنان به نحو گسترده‌ای وجود دارد که ما نتوانستیم و در برخی موارد نخواستیم آن را از بین ببریم. من امروز در اینجا آمدم تا به شما بگویم که قرن آینده باید قرن ممانعت و جلوگیری از نقض حقوق بشر باشد.

سخنان کمیسر عالی حقوق بشر

خانم رایبسون (Mary Robinson) کمیسر عالی حقوق بشر سازمان ملل نیز که به قول خودش برای نخستین بار در برابر کمیسیون حقوق بشر حاضر شده بود طی نطقی در مقام معرفی کمیساریای عالی حقوق بشر و ارایه گزارش عملکرد شش ماهه خود از زمان تصدی این سمت برآمد و دیدگاههای کلی خود را در مورد وضعیت حقوق بشر اعلام داشت: وی در نطق خود به پنجاهمین سالگرد تصویب اعلامیه جهانی حقوق بشر و ارزش و اهمیت اعلامیه و اسناد تعهد آور بعدی حقوق بشر و سازوکار سازمان ملل به خصوص کمیسیون حقوق بشر در جهت ارتقاء حقوق و آزادی‌های اساسی اشاره کرد ولی با تلخی و تأسف بسیار، از عدم موفقیت در اجرای مفاد اعلامیه و موازین حقوق بشری آن در طول پنجاه سال گذشته و به خصوص نقض فاحش حقوق انسانی در سالهای اخیر یاد نمود و اظهار داشت:

در این پنجاهمین سالگرد موردی برای جشن گرفتن، تبریک گفتن، و خوشحال کردن وجود ندارد. ما نمی‌توانیم ادعا کنیم طی این پنجاه سال فعالیت در زمینه حقوق بشر، دستاورد قابل توجهی در کم کردن موارد نقض حقوق بشر داشته‌ایم، در همین دهه دو بار شاهد کشتار دسته جمعی (ژنوساید) علیه صدها هزار افراد انسانی بودیم؛ تجاوز به عنف به عنوان یک سلاح سیستماتیک در جنگ مورد استفاده قرار می‌گیرد و هیچ اعتنایی به اسناد حقوق بشری و حقوق بشر دوستانه بین‌المللی نمی‌شود. صدها میلیون نفر در فقر شدید زندگی می‌کنند و از بدی تغذیه، بیماری و فقدان امید به زندگی، رنج می‌برند. میلیون‌ها کودک به خاطر نداشتن آب سالم و یا ابتلاء به بیماری‌هایی که قابل پیشگیری هستند می‌میرند. ما هنوز شاهد اعمال تبعیض گسترده براساس جنس، نژاد، عقیده مذهبی و ... هستیم، کشورهایی که به داشتن درهای باز و استقبال از مهاجرین برخود می‌بالیدند هم اکنون دارند درهای خود را به روی مهاجرین، پناهندگان و پناه جویان می‌بندند عدم موفقیت در زمینه حقوق بشر، همه ما را شرمند می‌سازد، حاصل پنجاه سال فعالیت، سازوکارهای مختلف حقوق بشری و اجرای برنامه‌هایی که میلیون‌ها دلار هزینه داشته و برپا کردن تعداد بیشماری کنفرانسهای جهانی و ایراد بیانات و خطابه‌های گوناگون ناامیدکننده، نشان دهنده این امر است که نتایج بدست آمده تناسبی با سرمایه گذاری انجام شده ندارد.

کمیسیس عالی حقوق بشر در عین ابراز این مطالب ناامید کننده گفت:

علی رغم آنچه گفته شد، پیام حقوق بشر پیام امید است، پیام امکان تغییر و تحول امور است و پیام دهنده این مطلب است که فعالیت افراد و سازمان ملل می تواند اثر بخش باشد. تحقق مردم سالاری در آفریقای جنوبی که هم اکنون نماینده آن کشور به عنوان رییس کمیسیون حقوق بشر کنار من نشسته است بزرگترین دلیل و قویترین پیام است که ما را تشویق می کند به تغییرات امیدوار باشیم.

خانم رایینسون آموزش حقوق بشر و ایجاد فرهنگ حقوق بشری را کلید ارتقاء و حمایت از حقوق بشر نامید و اهمیت درک و آگاهی مردم را از حقوق خود یادآور شد. وی آموزش حقوق بشر را همانند واکنشی علیه نابردباری، دشمنی، و منازعات داخلی کشورها و موجب ایستادگی افراد برای اعمال حقوق خود و دیگران اعلام کرد.

کمیسیس عالی در پایان صحبت خویش توجه دولتها را به انجام امور زیر جلب نمود:

۱- پایان دادن به نقض حقوق زنان، کودکان، اقلیتها و مهاجرین و پایان دادن به تبعیض نژادی

۲- تصویب اسناد بین المللی حقوق بشر

۳- تصویب برنامه ملی حقوق بشر و داخل کردن حقوق بشر در برنامه ریزی مربوط به اقتصاد

ملی

۴- آموزش حقوق بشر برای همه

۵- ایجاد نهادهای ملی حقوق بشر

۶- پیشرفت به سمت از بین بردن فقر

و از سازمانهای غیر دولتی نیز خواست که در زمینه آموزش و اطلاع رسانی و توسعه همکاری در زمینه حقوق بشر و هشدار دادن به دولتها و سازمانها در مورد نقض حقوق بشر و احترام به حیثیت انسانی تلاشی مجدانه نمایند.

ج- بررسی نقض حقوق بشر در کشورهای مختلف جهان - بحث انگیزترین مواد دستور کار اجلاس کمیسیون، ماده ۱۰ آن است که عنوان آن: مسئله نقض حقوق بشر و آزادی های اساسی در سراسر دنیاست. تحت این عنوان کشورهای عضو و ناظر و سازمانهای غیر دولتی سخنرانی کرده و نظرات و انتقادات خود را از نقض حقوق بشر در کشورهای مختلف و گوشه و کنار دنیا ابراز می دارند،

گزارشگران موضوعی و نمایندگان ویژه که گزارش‌های خود را قبلاً تسلیم کرده‌اند و منتشر شده است در جلسه کمیسیون حضور یافته و خلاصه گزارش خود را عرضه می‌دارند و تحت همین ماده قطعنامه‌هایی مطرح و به رأی گیری گذاشته می‌شود. در اجلاس امسال، کشورهای افغانستان، رواندا، بروندی، میانمار (برمه)، نیجریه، عراق، کوبا، سودان، یوگسلاوی سابق و جمهوری اسلامی ایران گزارشگر ویژه داشتند که نمایندگان ویژه هر یک به معرفی گزارش خود در جلسه کمیسیون پرداختند.

در این قسمت دو سه حادثه قابل توجه و شایان تأمل رخ داد که به آنها اشاره‌ای می‌نمایم.

۱- رد قطعنامه پیشنهادی علیه کوبا - واقعه کم نظیری که امسال در کمیسیون حقوق بشر اتفاق افتاد عدم تصویب قطعنامه پیشنهادی آمریکا و کانادا و تعدادی از کشورهای اروپایی علیه کوبا بود. سالیان متمادی است که وضعیت حقوق بشر کوبا زیر نظارت کمیسیون حقوق بشر قرار دارد و نماینده ویژه برای آن تعیین شده که هر سال گزارش خود را به کمیسیون می‌دهد و سرانجام هم قطعنامه‌ای علیه دولت کوبا مطرح و به تصویب می‌رسد. در سال جاری پیش نویس قطعنامه مطرح شد و آمریکا به عنوان یکی از بانیان قطعنامه آن را معرفی کرد و سرانجام به رأی گیری گذاشته شد ولی قطعنامه با ۱۹ رأی منفی، ۱۶ رأی مثبت و ۱۸ رأی ممتنع به تصویب نرسید و رد شد. با اعلام نتیجه رأی گیری عده کثیری از حضار در جلسه کمیسیون شروع به کف زدن و اظهار شادمانی کردند و این امر شکست بزرگی برای آمریکا به حساب می‌آمد، یکی از علل مهم این نتیجه تغییرات حادث در کوبا و به خصوص سفر پاپ به آن کشور بود، به هر حال با این ترتیبات وضعیت حقوق بشر کوبا فعلاً از تحت نظارت کمیسیون و بررسی نماینده ویژه خارج شد.

۲- رأی منحصر بفرد آمریکا در حمایت از اسرائیل - یکی از قطعنامه‌های مطروحه در کمیسیون، قطعنامه شماره ال ۸۰ (L.80) در رابطه با وضعیت حقوق بشر در جنوب لبنان و ساحل غربی بود که طی آن شدیداً از اعمال خلاف انسانی و ناقض حقوق بشر اسرائیل در جنوب لبنان و سرزمین‌های اشغالی ابراز نگرانی شده است. هنگامیکه این قطعنامه به رأی گذاشته شد، از ۵۳ عضو کمیسیون، ۵۲ عضو، به قطعنامه رأی مثبت دادند و آن را تصویب کردند و تنها آمریکا به حمایت از اسرائیل به قطعنامه رأی منفی داد.

۳- واکنش آمریکا نسبت به گزارش اعدام‌های غیر قانونی، اختصاری و خودسرانه - گزارشگر ویژه کمیسیون حقوق بشر در خصوص اعدام‌های غیر قانونی، اختصاری و خودسرانه،

گزارش مفصلی را در این زمینه در مورد تعداد زیادی از کشورها منتشر کرده است که به برخی از آنها مسافرت نیز نموده و مشاهدات و یافته‌های خود را در این خصوص بیان کرده است. از جمله این کشورها ایالات متحده آمریکا است که از آن بازدید نموده و در گزارش خود ادعاهایی مبنی بر زیاد بودن اعدامها، اعدام افراد کمتر از ۱۸ سال، فقدان دفاع کافی برای متهم، صدور حکم اعدام علی رغم عقب افتادگی ذهنی متهم و نظایر آن را عنوان کرده بود.

نماینده دولت آمریکا در واکنش نسبت به این گزارش، انتقاداتی وارد کرد و اظهار داشت آمریکا، نقش مهمی در ایجاد و حمایت از سیستم گزارشگری ویژه سازمان ملل داشته و از مسافرت گزارشگر ویژه اعدامها به آمریکا استقبال کرده است. ما ترتیب ملاقات او را با مقامات و کارشناسان قضایی و دیدار از زندانها داده و سیستم قضایی آمریکا را برای او توضیح دادیم معذالک وقتی نتیجه این دیدار را در گزارش گزارشگر ویژه دیدیم متأثر شدیم. نماینده آمریکا اظهار داشت گزارش گزارشگر ویژه در مورد آمریکا شدیداً مخدوش است، نماینده ویژه، اعمال مجازات اعدام و اعدام افراد زیر ۱۸ سال در آمریکا را مخالف ضوابط بین‌المللی شمرده است در حالی که ممنوعیت مجازات اعدام بصورت قواعد عرف بین‌المللی در نیامده و دولت آمریکا نیز عضو هیچیک از قراردادهای منع مجازات اعدام نیست. وی همچنین ادعا کرد آمریکا یکی از عادلانه‌ترین سیستم‌های محاکماتی را دارد و برخوردار از قدیمی‌ترین قانون اساسی مدون است وی گفت ما معتقدیم گزارشگر ویژه می‌بایست وقت خود را بیشتر مصروف کشورهای می‌نمود که اعدامهای اختصاری و خودسرانه مسئله جدی آنهاست و اضافه کرد از آنجا که ما به سیستم گزارشگری سازمان ملل ارجح می‌نیمیم در صدد هستیم پاسخ مناسب و مشروحی برای گزارش این گزارشگر تهیه کنیم و تسلیم کمیسیون نماییم تا کمیسیون دریافت روشن‌تری از عملکرد قانونی موفقیت آمیز آمریکا نسبت به حمایت از حقوق متهمان داشته باشد.

د- بررسی وضعیت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران - چنانکه یادآور شدیم، جمهوری اسلامی ایران از جمله کشورهایی است که وضعیت حقوق بشر آن تحت نظارت کمیسیون حقوق بشر است و نماینده ویژه برای آن تعیین شده است. بنابراین همه ساله در جریان اجلاس کمیسیون به ویژه در هنگام بحث تحت عنوان ماده ۱۰ هم سخنرانان مطالبی در مورد وضعیت حقوق بشر در ایران بیان می‌کنند و احیاناً انتقادات و ایراداتی را ذکر می‌نمایند و هم گزارش نماینده ویژه توزیع می‌شود. نماینده ویژه نیز شخصاً در کمیسیون حضور یافته، توضیحاتی پیرامون گزارش خود می‌دهد، همچنین پیش‌نویس قطعنامه‌ای را به کمیسیون ارائه داده تا به رأی‌گیری گذاشته شود، ذیلاً

به هر یک از سه موضوع یاد شده اشاره می‌گردد.

۱- سخنرانی - می‌توان گفت جو و فضای کمیسیون حقوق بشر و لحن صحبت سخنرانان، امسال تفاوت بسیار محسوس و چشمگیری نسبت به سالهای گذشته داشت، واقعه انتخابات ریاست جمهوری در دوم خرداد ماه ۱۳۷۶ و عزم رئیس جمهوری اسلامی ایران جناب آقای خاتمی به برقراری حکومت قانون و اجرای اصول قانون اساسی به ویژه اصول مربوط به حقوق و آزادی‌های عمومی تأثیر شگرفی از خود بر جای نهاده و فضای بسیار مثبت و مساعدی نسبت به جمهوری اسلامی ایران ایجاد کرده بود به گونه‌ای که فعالیت‌ها و تبلیغات گسترده و مخرب مخالفین و معاندین و حتی نمایش فیلم «سنگسار»، نتوانست این فضای مثبت را تحت الشعاع قرار دهد. شاید هیچ سخنرانی از نمایندگان دولتها که به وضعیت حقوق بشر در ایران اشاره‌ای داشت از بیان عبارات تحسین آمیز نسبت به پدیده انتخابات ریاست جمهوری دوم خرداد ماه و شخص آقای خاتمی رئیس جمهور و دیدگاهها و اقدامات قابل توجه او فروگذار نکرد. حتی نماینده دولت آمریکا در سازمان ملل در ژنو نیز در نطق ۱۴ آوریل خود در کمیسیون حقوق بشر ضمن انتقاد از برخی مسایل حقوق بشری اظهار داشت آمریکا با علاقه‌مندی، پیام‌های واصله از ایران را پس از انتخابات ریاست جمهوری آقای خاتمی مورد توجه قرار می‌دهد.

فضای مثبت و مساعد کمیسیون حقوق بشر نسبت به جمهوری اسلامی ایران و دولت آقای خاتمی به گونه‌ای بود که اگر یکی دو مانع اصلی وجود نداشت و از لحاظ سیاسی قبلاً تفاهم‌هایی با برخی از کشورهای عضو اتحادیه اروپا که بانیان اصلی قطعنامه علیه ایران‌اند، به عمل آمده بود، ما می‌بایست به جای کوبا و یا همانند کوبا شاهد عدم تصویب قطعنامه و خروج از نظام نظارت کمیسیون حقوق بشر باشیم. زیرا خارج از زد و بندها و بازی‌های سیاسی، وجود این باور که دولت جمهوری اسلامی ایران حقیقتاً خواهان حکومت قانون و برخورداری مردم از آزادی‌های اساسی خود و ارتقاء وضعیت حقوق بشر است، در اعضای کمیسیون به خوبی قابل مشاهده بود.

سخنرانی نماینده جمهوری اسلامی ایران

نماینده دایم جمهوری اسلامی ایران در دفتر سازمان ملل در ژنو نیز ذیل عنوان ماده ۱۰ سخنرانی کوتاهی ایراد نمود (هر یک از نمایندگان دولتهای عضو ده دقیقه و نمایندگان دولتهای ناظر ۵ دقیقه وقت برای سخنرانی در کمیسیون دارند).

وی سخنرانی خود را با نقل فرازی از نهج‌البلاغه و دستورالعمل حکومتی حضرت علی علیه السلام

به مالک اشتر آغاز کرد و در آن قسمت که امام علیه السلام می فرماید: «با مردم به مهربانی رفتار کن و چون حیوان درنده به جان آنها نیفت چرا که مردم دو دسته‌اند یا برادران دینی تو هستند و یا همانند تو انسانند» اظهار داشت این عبارت امام علی علیه السلام که به روشنی رابطه بین حکومت و مردم را تشریح می‌کند اصلی است که دولت جمهوری اسلامی ایران در تلاشی برای ارتقاء حقوق بشر از آن رهنمود می‌گیرد.

نماینده جمهوری اسلامی ایران آنگاه به سخنان آقای خاتمی رییس جمهور در مراسم افتتاحیه اجلاس سران کنفرانس اسلامی در آذرماه سال گذشته (۱۳۷۶) در تهران اشاره و با نقل قسمتی از سخنان ایشان در مورد تبیین جامعه مدنی و حقوق اقلیت و اینکه دولت، خادم مردم است نه ارباب آنها و اینکه تنها مسلمانان نیستند که در این جامعه دارای حقند بلکه تمام افراد ملت در چهارچوب قانون برخوردار از حقوق هستند، تأکید کرد که رییس جمهور تنها به بیان این مطالب اکتفا نکرده بلکه از هنگام در دست گرفتن زمام حکومت اقدامات عملی برای استحکام بنیان‌های مردم سالاری و ایجاد زمینه مشارکت بیشتر مردم در امور سیاسی و تقویت حکومت قانون و ارتقاء حقوق زنان و تأمین آزادی بیان انجام داده است.

وی یادآور شد ما مدعی نیستیم به همه اهداف بلند خود دست یافتیم و می‌توانیم تصویر شفاف و بی‌عیب و نقصی از وضعیت کشورمان ارائه دهیم ما هم مانند بسیاری از کشورهای دیگر باید راهی طولانی برای رسیدن به اهداف عالی تحقق کامل حقوق بشر برای همه بیامییم ولی در عین حال می‌توانیم بگوییم کارهای زیادی انجام دادیم و عزم قوی داریم که این روند رو به پیشرفت را ادامه دهیم.

وی در پایان خطاب به کمیسیون گفت باید این اقدامات مورد توجه قرار گیرد و برخورد تشویق آمیز با آن صورت گیرد، رفتار دیگر نشان دهنده این امر است که ملاحظات سیاسی و اقتصادی بر جو کمیسیون حاکم می‌باشد.

۲- گزارش نماینده ویژه - آقای کوپیتورن (COPITORN) نماینده ویژه کمیسیون حقوق بشر

سومین گزارش خود را در ۱۷ صفحه تسلیم کمیسیون حقوق بشر نمود وی در اظهارات شفاهی در حضور کمیسیون در مقام معرفی گزارش خویش اعلام کرد: میل دارم سومین گزارش خود را به شما معرفی نمایم و این فرصت را برای اضافه کردن چند جمله کوتاه مغتنم می‌شمرم. جوهر گزارش من این است که دولت، کوشش قابل توجهی برای ارتقاء حقوق بشر در کشور به عمل می‌آورد البته

مقاومت‌هایی هم در برابر این کوشش وجود دارد. وی اضافه کرد من قویاً معتقدم که در این مقطع زمانی رئیس‌جمهور آقای خاتمی و وزرای او قصد دارند وضعیت حقوق بشر در ایران را تغییر دهند. و به نظر من باید قوه مجریه به خاطر تلاش‌هایش در این زمینه مورد ستایش قرار گیرد البته کارهای زیادی باید انجام گیرد و این هنوز آغاز کار است. ولی از سوی دیگر همانطور که در گزارش خود نیز گفتم گروه‌های ذی‌نفع نیرومندی در کشور وجود دارند که به نظر می‌رسد مصمم‌اند در برابر تغییر اوضاع در زمینه حقوق بشر مقاومت کنند و من معتقدم که رئیس‌جمهور در استراتژی تغییرات خود این موانع را در نظر خواهند گرفت ولی کاملاً روشن است که قوه مجریه در برخی زمینه‌ها مواجه با عناصری است که مخالف تغییر وضع‌اند.

وی اظهار داشت با همه آنچه که گفته شد نمی‌توان انکار کرد نقض حقوق بشر در ایران ادامه دارد که بسیاری از آنها ظاهراً قابل توجیه نیستند و من تعدادی از آن موارد را در گزارش خود ذکر کرده‌ام. آقای کوپیترن در پایان اظهارات خود خطاب به اعضاء کمیسیون حقوق بشر گفت می‌خواهم نکته‌ای را یادآور شوم و آن اینکه امیدوارم قطعنامه‌ای را که شما اعضا کمیسیون سرانجام در خصوص وضعیت حقوق بشر در ایران و تمدید مأموریت من صادر می‌کنید از ورود در جزئیات اجتناب کند و منعکس‌کننده دورنمای تغییرات ماهوی که هم اکنون به وضوح در این جامعه پویا مشاهده می‌شود، باشد.

نگاهی به گزارش مکتوب نماینده ویژه - آقای کوپیترن در گزارش کتبی خود به کمیسیون به موضوعاتی از قبیل آزادی بیان، وضعیت زنان، اعدامها، شکنجه، فتوای قتل سلمان رشدی، وضعیت بهائیان، کمیسیون حقوق بشر اسلامی، وضعیت برخی اقلیت‌های مذهبی و مخالفین مذهبی پرداخته و در پایان جمع‌بندی و نتیجه‌گیری خود را اعلام کرده است.

نماینده ویژه در مقدمه گزارش خود می‌گوید: پیشرفت چشمگیر و قابل توجهی که در فاصله زمانی بین گزارش قبلی و این گزارش در جمهوری اسلامی ایران صورت گرفته تلاش‌های دولت جدید رئیس‌جمهور آقای خاتمی است که کوشش می‌کند به وعده‌های قبل و بعد از انتخابات ریاست جمهوری در زمینه گسترش آزادی‌های اساسی و جامعه مبتنی بر احترام به حکومت قانون جامه عمل بپوشاند. طرح جامعه مدنی اسلامی به عنوان یک فضای آزاد فکری، سیاسی و فرهنگی یک گام مثبت و مهم تلقی می‌شود. وی می‌گوید: به موازات این پیشرفت و شاید در مقابله با آن، نقض حقوق بشر ادامه دارد و یادآوری می‌کند که گزارش او به هر دو جنبه مثبت و منفی وضعیت حقوق بشر می‌پردازد. وی با گلایه از عدم دعوت به ایران می‌گوید نتیجه مستقیم این امر عدم

دسترسی او به اطلاعات دست اول است.

در خصوص آزادی بیان می‌گوید: اطلاعاتی که به نماینده ویژه رسیده نشان می‌دهد که حداقل قوه مجریه تلاش واقعی برای تأمین آزادی بیان در ایران به عمل می‌آورد. هر چند مشکل و شاید زود باشد که در ارزیابی این روند قضاوت کرد ولی قدر مسلم می‌توان گفت تغییرات اساسی در حال وقوع است. به نظر نماینده ویژه، جدی‌ترین مسئله، هماهنگ کردن فعالیت‌های عناصر مختلف در قوه قضاییه و سرویس‌های امنیتی و گروه‌های غیر قانونی با سیاست‌های اعلام شده دولت است که به نظر می‌رسد در مقابل تغییرات و در نتیجه تقویت حقوق بشر در ایران مقاومت می‌کنند.

آقای کوپیترن در زمینه وضعیت زنان می‌گوید: وضعیت زنان یکی از مواردی است که از دولت جدید انتظار می‌رود تغییرات قابل توجهی در آن ایجاد کند. وی سپس به بحث‌های داغی که در مورد وضعیت زنان از لحاظ مبانی فقهی و شرعی بین علما رواج پیدا کرده است اشاره می‌کند و به عنوان نمونه نظرات ابرازی آیه... بجنوردی را که معتقد است بسیاری از مقررات فقهی مخصوصاً مقررات مربوط به حقوق زن و مرد که ذاتاً تبعیض آمیز به نظر می‌رسند بایستی مورد تجدید نظر قرار گیرند (از قبیل مسئله ارزش شهادت زنان، ارث، قصاص، دیه و ازدواج دختر به وسیله پدر یا پدر بزرگ) نقل کرده و می‌گوید البته برخی از روحانیون هم با این نظریات مخالفت دارند. همچنین به سخنان آقای خاتمی رئیس‌جمهور که باید ارزیابی مجددی نسبت به دیدگاه‌های مذهبی در مورد زنان نمود اشاره کرده و برخی جملات ایشان را عیناً نقل می‌کند. وی در ادامه می‌گوید با اینکه مجلس شورای اسلامی علی‌الاصول تحت سلطه محافظه‌کاران است معذالک برخی قوانین جدید به نفع زنان از جمله دادن حق حضانت فرزندان به آنان در صورت ناصالح بودن شوهر را تصویب کرده است. ولی متذکر می‌شود که نظام جمهوری اسلامی همچنان نسبت به زنان نظامی تبعیض آمیز است.

در بخش مسایل قضایی در ذیل عنوان اعدامها، نماینده ویژه می‌گوید تعداد اعدامها نسبت به سال قبل نه تنها تقلیل نیافته بلکه افزایش چشمگیری داشته و به ۱۹۵ فقره رسیده که ۹۵ فقره آن در ملاء عام بوده است.

در قسمت مربوط به شکنجه و مجازات‌های بیرحمانه غیر انسانی و تحقیر آمیز به وقوع چند فقره رجم و قطع دست اشاره می‌کند و با محکوم کردن آنها از دولت ایران می‌خواهد سریعاً این نوع مجازات‌ها را لغو نماید.

آقای کوپیترن تأسف خود را از اینکه دولت ایران حاضر نشده تضمین کتبی بر عدم اجرای حکم قتل سلمان رشدی بدهد ابراز نموده و همچون گزارش‌های قبلی خود، تهدید نسبت به جان سلمان رشدی را محکوم کرده است.

در خصوص وضعیت بهائیان و نقض حقوق آنها و اعمال تبعیض نسبت به آنان نیز انتقاداتی وارد کرده و ادعاهایی را مطرح نموده است.

نماینده ویژه، از کمیسیون حقوق بشر اسلامی و برخی فعالیت‌های آن به خوبی یاد کرده و توجه کمیسیون را به قطعنامه اخیر کمیسیون حقوق بشر در خصوص نهادهای ملی حقوق بشر (قطعنامه ۱۹۹۷/۴۰) جلب و توصیه نموده که «اصول پاریس در خصوص نهادهای ملی» مد نظر قرار گیرد.

سرانجام نماینده ویژه در جمع‌بندی و نتیجه‌گیری خود در مورد وضعیت حقوق بشر در ایران می‌گوید: به نظر می‌رسد جمهوری اسلامی ایران مراحل اولیه انتقال را طی می‌کند؛ فضای بحث عمومی گسترش یافته، برخی از حقایق انقلاب آزادانه مورد بحث و مشاجره قرار می‌گیرد؛ جامعه مدنی اسلامی اعلام شده از سوی دولت، آینده روشن‌تری را برای حقوق بشر افراد در کشور نوید می‌دهد. ولی با وجود اینکه دولت نماینده اکثریت عظیم مردم است با مخالفت‌هایی رو به روست و برخی گروه‌های نیرومند در مقابل سیاست‌های دولت مقاومت می‌نمایند و نتیجه امر این است که آهنگ پیشرفت در این زمینه کندتر از آن است که انتظار می‌رود. وی ادامه می‌دهد که به هر حال نقض حقوق بشر در ایران ادامه دارد که موارد عمده آن در این گزارش و در گزارش قبلی ذکر شده است و رهنمود می‌دهد که هم دولت و هم مردم ایران باید بیش از پیش پذیرای تنوع و تکثر جامعه باشند و به کرامت ذاتی انسان و حکومت قانون احترام بگذارند، رسیدن به این هدف به این معنی نیست که باید درها را به روی فردگرایی یا سکولاریسم افراطی باز کرد بلکه همانطور که در سخنان دبیر کل سازمان ملل در تهران آمده است می‌تواند با سنتها و معیارهای مختلف هماهنگ باشد.

۳- قطعنامه کمیسیون حقوق بشر در مورد جمهوری اسلامی ایران - با توجه به جو عمومی مساعد و دیدگاه مثبتی که نسبت به تحولات جدید جمهوری اسلامی ایران بر کمیسیون حاکم بود، انتظار می‌رفت در مورد صدور قطعنامه نیز تحول چشمگیری صورت گیرد. حتی بحث عدم طرح قطعنامه و اکتفا به صدور یک بیانیه از سوی رئیس کمیسیون حقوق بشر نیز مطرح بود ولی سرانجام بنیان سنتی قطعنامه یعنی اتحادیه اروپا و دولت آمریکا و کانادا پیش‌نویس را توزیع کرده و به رأی

گیری گذاشتند. بانیان و یا پیشنهاد دهندگان قطعنامه عبارت بودند از: اتریش، کانادا، جمهوری چک، دانمارک، فرانسه، آلمان، ایرلند، ایتالیا، لوکزامبورگ، لهستان، آمریکا، انگلستان (اعضاء کمیسیون)، استرالیا، بلژیک، بلغارستان، کاستاریکا، استونی، فنلاند، لیختن اشتاین، لیتونی، هلند، نروژ، پرتغال، رومانی، اسلواکی، اسلوانی، اسپانیا، سوئد و سویس (دولتهای ناظر). دولت ژاپن که هر سال جزء بانیان قطعنامه بود، امسال در ردیف بانیان نبود البته مانند سالهای گذشته به قطعنامه رأی مثبت داد.

قطعنامه نسبت به سال گذشته مفصل تر بود و بندهایی از آن به بیان تحولات و پیشرفت‌های مثبت در زمینه حقوق بشر اختصاص داشت. پس از بیان مقدمه، مطالب قطعنامه تحت پنج عنوان: خوش آمدگویی و استقبال، با علاقه‌مندی توجه کردن، اظهار نگرانی، دعوت از دولت به انجام اموری و اتخاذ تصمیم بیان شده است. جهت آگاهی علاقه‌مندان و جلب توجه صاحب‌نظران و دست‌اندرکاران، متن قطعنامه که با عنوان: وضعیت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران و با شماره ال ۱۰۰ (E/CN.4/1998/L.100) به تصویب کمیسیون حقوق بشر رسید ذیلاً نقل می‌شود:

«کمیسیون حقوق بشر، با تأکید بر اینکه همه دولتهای عضو سازمان ملل متحد به ارتقاء و حمایت از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی آنگونه که در منشور ملل متحد آمده و در اعلامیه جهانی حقوق بشر و میثاق‌های بین‌المللی و دیگر اسناد بین‌المللی لازم‌الاجرای حقوق بشر مقرر شده، متعهد هستند. و با خاطر نشان ساختن اینکه جمهوری اسلامی ایران عضو میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی می‌باشد. با توجه به قطعنامه‌های پیشین مجمع عمومی سازمان ملل و کمیسیون حقوق بشر در این زمینه که آخرین آنها قطعنامه شماره ۵۲/۱۴۲ مورخ ۱۲ دسامبر ۱۹۹۷ مجمع عمومی و قطعنامه شماره ۱۹۹۷/۵۴ مورخ ۱۵ آوریل ۱۹۹۷ کمیسیون حقوق بشر می‌باشد؛

۱- استقبال می‌کند از:

الف- گزارش نماینده ویژه کمیسیون به شماره (E/CN.4/1998/59 CORR.1)

ب- اعلام تعهد دولت جمهوری اسلامی ایران به تقویت احترام به حکومت قانون، و تأکید برگسترش جامعه‌ای که در آن حقوق بشر به طور کامل محترم شمرده شده و جامعه مدنی رشد پیدا می‌کند؛

ج- پیشرفت در زمینه آزادی بیان، خصوصاً در زمینه‌های فرهنگی و تمایل مقامات حکومت به اجازه برگزاری تظاهرات عمومی.

۲- با علقه‌مندی توجه می‌کند به:

الف - برگزاری انتخابات ریاست جمهوری در جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۹۹۷ و در این رابطه از دولت می‌خواهد که انتظارات مربوط به پیشرفت محسوس در ارتباط با حقوق بشر و آزادی‌های اساسی افراد را بر آورده کند؛

ب - تأسیس هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی که صلاحیت رسیدگی به هرگونه کوتاهی در اجرای قانون اساسی یا نقض اصول قانون اساسی را دارد؛

ج - اظهارات مثبت دولت جمهوری اسلامی ایران در خصوص لزوم بازنگری قوانین و دیدگاه‌های تبعیض آمیز در مورد زنان و تعیین نخستین زن به عنوان معاون رییس جمهوری و چهار زن به عنوان قاضی؛

د - ملاحظه نماینده ویژه در خصوص تمایل روز افزون مقامات ایرانی به انتقاد و مهار کردن گروه‌های غیر قانونی که کوشش می‌کنند مانع آزادی بیان شوند؛

ه - ابتکار کمیسیون حقوق بشر اسلامی در بررسی وقایع نگران‌کننده و دیدگاه نماینده ویژه که این حرکتها نشان دهنده برداشتن گام‌های مهمی در تقویت حقوق بشر در ایران می‌باشد؛
و - به ثبت رساندن برخی سازمانهای غیر دولتی همچون انجمن روزنامه‌نگاران.

۳- نگرانی خود را ابراز می‌دارد نسبت به:

الف - اینکه علی‌رغم این پیشرفتها، همچنان حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران نقض می‌شود خصوصاً تعداد زیاد اعدامها با عدم رعایت تضمین‌های شناخته شده بین‌المللی، وجود موارد شکنجه، مجازاتها یا رفتار خشن غیر انسانی و تحقیرکننده از جمله قطع دست، سنگسار و اعدامهای در ملاء عام، عدم رعایت استانداردهای بین‌المللی در محاکمات و فقدان روند لازم قانونی؛

ب - شفاف نبودن سیستم قضایی که در نتیجه هم برای ایرانیان و هم ناظرین خارجی مشکل است وضعیت افراد را به درستی تشخیص دهند.

ج - ادامه نقض حقوق بشر بهائیان و نیز اعمال تبعیض علیه اعضاء اقلیت‌های مذهبی از جمله مسیحیان، علی‌رغم تضمینات قانون اساسی، فشار روز افزون روی جوامع مذهبی و افرادی که در معرض انجام تبلیغات مذهبی (تبشیر) هستند و صدور احکام اعدام برای ذبیح ... محرمی و موسی طالبی به اتهام ارتداد و بهمن میثاقی و کیوان خلج آبادی به علت اعتقاداتشان؛

د - فقدان ادامه همکاری دولت با مکانیزم کمیسیون حقوق بشر مخصوصاً خودداری از دعوت نماینده ویژه برای دیدار از ایران و پایین بودن سطح جوابهای دولت به اطلاعات و سؤالات نماینده ویژه؛

ه- ادامه تهدید نسبت به جان سلمان رشدی و کسانی که با او در این زمینه مشارکت دارند که به نظر می‌رسد دولت جمهوری اسلامی ایران نیز از این تهدید حمایت می‌کند و عمیقاً نسبت به خودداری دولت ایران از محکوم کردن تعیین جایزه برای قتل سلمان رشدی از سوی بنیاد ۱۵ خرداد اظهار تأسف می‌نماید.

و - بی‌میلی آشکار مقامات ایرانی به تعقیب و مجازات کسانی که نسبت به منتقدین دولت، اعمال خشونت می‌کنند؛

ز - ادامه آزار و تهدید نسبت به برخی از روزنامه‌نگاران و نویسندگان و مخالفین سیاسی و مذهبی که می‌خواهند آزادی بیان داشته باشند.

ح - ادامه فقدان برخورداری کامل و مساوی زنان از حقوق بشر

۴- دولت جمهوری اسلامی ایران را به انجام امور زیر فرا می‌خواند:

الف - ادامه تلاش‌های مثبت و تحکیم تعهد خود نسبت به احترام به حکومت قانون و دادن آزادی بیان بیشتر.

ب - انجام تعهدات خود در رابطه با اسناد بین‌المللی حقوق بشر و تضمین اینکه همه افراد داخل در سرزمین و قلمرو صلاحیت خود از جمله اعضاء گروهها و اشخاص متعلق به اقلیتها از همه حقوق شناخته شده در این اسناد بهره‌مند گردند.

ج - برداشتن گامهای لازم به منظور پایان دادن به اعمال شکنجه، و اجرای قطع دست، سنگسار، و دیگر اشکال مجازات‌های خشن غیر انسانی و تحقیر کننده.

د - تجدید همکاری خود با مکانیزم کمیسیون حقوق بشر مخصوصاً نماینده ویژه و اجازه دادن به او برای به دست آوردن اطلاعات دست اول و انجام گفتگو با دولت.

ه- اجرای کامل توصیه‌های گزارشگر ویژه در مورد نابداری مذهبی در رابطه با بهاییان، مسیحیان و دیگر گروههای اقلیت مذهبی.

و - افزایش تلاش برای هماهنگ کردن فعالیت‌های عناصر مختلف در قوه قضاییه و نیروهای امنیتی و

نیز گروه‌های غیر قانونی که در مقابل تغییرات مثبت مقاومت می‌کنند با سیاست‌های دولت در زمینه آزادی بیان.

ز - انجام اقدامات بیشتر برای محو تبعیض و نقض حقوق بشر علیه زنان از جمله هر گونه تبعیض در قانون و در عمل مثلاً اصلاح ماده ۱۱۱۷ قانون مدنی که اشتغال زنان را موقوف به اجازه قبلی شوهر می‌نماید و این ماده مورد انتقاد سازمان بین‌المللی کار (I.L.O) نیز قرار گرفته است.

ح - خودداری از اعمال خشونت علیه ایرانیان مخالف که در خارج زندگی می‌کنند و همکاری صمیمانه با مقامات دیگر کشورها در بررسی و تعقیب جرایم.

ط - ارائه تضمین نامه قانع‌کننده کتبی که از تهدید نسبت به جان سلمان رشدی حمایت و تشویق نماید.

ی - اطمینان دادن به اینکه مجازات اعدام در مورد جرایم غیر شدید، ارتداد و در هر حال بدون رعایت مقررات میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی و تضمینات سازمان ملل اجرا نمی‌شود.

ک - اطلاعات دقیق در زمینه حفظ و رعایت حقوق بشر در رابطه با سیاست مبارزه با مواد مخدر را در اختیار نماینده ویژه قرار دادن.

ل - اقدام به انطباق دادن کمیسیون حقوق بشر اسلامی با اصول ۱۹۹۳ پاریس در ارتباط با وضعیت نهادهای ملی که ضوابطی برای صلاحیت نهادهای ملی، ترکیب اعضا و انتصاب آنها، تضمین استقلال و کثرت‌گرایی آنها و روش‌های کاری آنها تعیین کرده است.

۵- تصمیم می‌گیرد:

الف - مأموریت نماینده ویژه را چنانکه در قطعنامه ۱۹۸۴/۵۴ مورخ ۱۴ مارس ۱۹۸۴ ذکر شده برای یکسال دیگر تمدید کند و از نماینده ویژه می‌خواهد، که گزارش مقدماتی خود را به اجلاس ۵۳ مجمع عمومی و گزارش نهایی خود را به اجلاس ۵۵ کمیسیون حقوق بشر تسلیم نماید. و هنگام بررسی و تحلیل اطلاعات، دیدگاه جنسیتی را در نظر بگیرد.

ب - از دبیر کل بخواهد که همچنان کمک‌های لازم را در اختیار نماینده ویژه بگذارد تا بتواند مأموریت خود را به طور کامل انجام دهد.

ج - بررسی وضعیت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران از جمله وضعیت گروه‌های اقلیت مذهبی همچون بهاییان و مسیحیان را در اجلاس ۵۵ خود ادامه دهد.

در پایان قطعنامه تحت شماره ۶ از شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل خواسته شده که پیش نویس قطعنامه کمیسیون مبنی بر تمدید مأموریت نماینده ویژه کمیسیون حقوق بشر در ایران و تهیه و تسلیم گزارش به جلسات آینده مجمع و کمیسیون را تصویب نماید.

تصویب قطعنامه و آراء موافق و مخالف - قطعنامه ایران با ۲۳ رأی مثبت از ۵۳ کشور عضو کمیسیون حقوق بشر به تصویب رسید، ۱۴ کشور رأی منفی دادند و رأی ۱۶ کشور نیز ممتنع بود و چون طبق قواعد رسیدگی کمیسیون ملاک تصویب تصمیمات و قطعنامه‌ها بیشتر بودن آراء مثبت نسبت به آراء منفی است و آراء ممتنع از این حیث به حساب نمی‌آید، این قطعنامه نیز تصویب شده محسوب می‌شود.

برای آشنایی خوانندگان با مواضع کشورها نسبت به جمهوری اسلامی ایران نوع رای کشورها را نیز ذیلاً ذکر می‌کنیم:

الف - کشورهایی که به قطعنامه رأی مثبت دادند عبارتند از: آمریکا، انگلیس، روسیه، ژاپن، ونزوئلا، لهستان، پرو، لوکزامبورگ، ایتالیا، ایرلند، گواتمالا، آلمان، فرانسه، السالوادور، اکوادور، دانمارک، جمهوری چک، شیلی، کانادا، برزیل، اتریش، آرژانتین و بوتسوانا.

ب - کشورهایی که به نفع ایران به قطعنامه رأی منفی دادند عبارتند از: بنگلادش، بوتان، چین، کنگو، کوبا، هند، اندونزی، گینه، مالزی، مالی، مراکش، پاکستان، فیلیپین و سودان.

ج - کشورهایی که رأی ممتنع دادند عبارتند از: روسیه سفید، دماغه سبز، ماداگاسکار، مکزیک، موزامبیک، نپال، جمهوری کره، رواندا، سنگال، آفریقای جنوبی، سریلانکا، تونس، اوگاندا، اوکراین، اروگوئه و جمهوری دموکراتیک کنگو.

اضافه می‌نماید که در سال گذشته قطعنامه ایران با ۲۶ رأی مثبت در مقابل ۷ رأی منفی و ۱۹ رأی ممتنع تصویب شد، یک کشور هم غایب بود.

آنچه در این مقال آمد، در واقع گزارش کوتاهی از حضور چند روزه در کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل و مشاهده بررسی وضعیت حقوق بشر جمهوری اسلامی ایران در آن کمیسیون بدون هر گونه تحلیل و اظهار نظر بود. تجزیه و تحلیل مسئله و جمع‌بندی و نتیجه‌گیری لازم را به عهده خوانندگان علاقه‌مند و دلسوز به دین و دولت و ملت وامی‌گذارم و فقط در یک جمله می‌گویم

حداقل فضای موجود اجلاس امسال کمیسیون حقوق بشر نشان داد علی رغم همه سیاسی‌کاری و زدو بندهایی که متأسفانه در این نهاد مهم حقوق بشری وجود دارد و در موضع‌گیری کشورهای عضو اثر می‌گذارد، و با وجود برخی اختلافهای مبنایی و ریشه‌ای که در بعضی دیدگاهها وجود دارد، حکومت کارهای زیادی را می‌تواند انجام دهد که ضمن تأمین بهتر حقوق مردم و جلب رضای خالق که هدف اصلی هم همین است، چهره شفاف تری از نظام جمهوری اسلامی ایران در مجامع بین‌المللی ارائه دهد و دیدگاههای منفی را به مثبت تبدیل نماید.

کاین هنوز از نتایج سحر است

بساش تا صبح دولتت بدمد

یادداشتها

۱- برای ملاحظه توضیحات بیشتر به کتاب نویسنده: *نظام بین‌المللی حقوق بشر*، تهران: مؤسسه اطلاعات ۱۳۷۷.

ص ۱۵۴ رجوع شود.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی